

SZOMBATHY BÁLINT

A világ arcai a Telepen

Tarkó János képeihez

Tarkó János az úgynevezett Telepen, Újvidéknek abban a szegletében él, melyet nevezhetnénk a város újkori gettójának is. Mégpedig abban az értelemben, hogy az ottani magyarság az erőteljesen beáramló szláv populáció nyomásának következtében lassacskán egyetlen városrésznyre zsugorodik. A Telep mítosza talán a 80-as években volt a legerősebb, amikor még ott élt és alkotott a vajdasági magyarság értelmiségének és alkotói potenciáljának számottevő hányada. Közte olyan – ma már közismert – nevekkel, mint az elhunyt Bada Dada képzőművész-költő, Balázs Attila és Tolnai Ottó író, nem beszélve arról, hogy falusi egyszerűséggel megépített házaiban született többek között Ladik Katalin költő-színész, valamint Maurits Ferenc festőművész és költő, a telepi életérzés poézisének bizonyára leghitelesebb megörökítője, aki kötetet is adott ki ezen a címen (*Telep*, Forum, 1975).

Tarkó esetében a telepi eredet nem oly meghatározó, mint az említett nevek vonatkozásában. Elsősorban azért nem, mert a genius loci-hoz másképpen viszonyul, mint szellemi elődei: nem a konkrétumokból merítve, a helyi jelenségek mentén mozogva vall az őt körülvevő emberi környezetről, hanem azokat az általános archetípusokat idézi meg képein, melyekkel a világ bármely szegletében találkozhatunk; így hát a Telepen is. Olyan egyetemes emberi alkotokat visz a képeire, melyeknek attitűdje mindenkori érvénnyel és határtalansággal teljesedik ki, bárhol is legyenek a földtekén: ők ugyanis a peremekre szorult embercsoport. Ők mindenütt ugyanolyanok és ugyanazok, attól eltekintve, milyen nyelven beszélnek, milyen a bőrük színe és hogyan hívják őket. Egy bizonyos: egyformán felismerhetők, mindenütt azonos szerepet játszanak. Ők a másság, a más milyenség magatartásmintáinak a megtestesítői. Ott vannak a déli féltekén, Borges és Márquez szövegeiben, az eurázsiai tájakon, Jerofejev prózájában, az észak-amerikai multikultúrában, William Burroughs kifordított látomásaiban, végül pedig a helyi elődök, Bada Tibor és drMáriás Béla 80-as években kiművelt képi nyelvezetében.

Tarkót egyetlen téma foglalkoztatja, mégpedig az emberi jelenség. Jellegzetes stílusát az új-expresszionizmus, a street art és a grafitti-művészet stílárís jegyeiből kovácsolta össze. A művek fontos ismérve, hogy kivétel nélkül az emberi magányt, pontosabban a kívülállást ragadják meg. Tarkó műtermében járva egyetlen olyan fest-

Tarkó János

ményt sem láttam, amely csoportos jelenet lett volna, vagy esetleg témájában ütött volna el az alkotó alapvető tartalmi elkötelezettségétől, hangsúlyos emberközpontúságától. A képek további jellegzetessége, hogy a falfestészet ábrázolási felfogásának szellemében a művész minden kis foltot, felületet gondosan átfed. A figurák mögötti háttér nem egyszer ugyanolyan erőteljes színezést kap, mint az emberi alakok. Az úgynevezett horror vacui, vagyis az ürtől való irtózás teljes érvényesülése a képmezőt alkalmanként dekoratívvá teszi, megidézve a latin-amerikai festészet vibráló intenzitását, lüktető élnétségét, magas hőfokát, a rakoncátlan szenvedélyességet.

A budapesti Fészek Művészklubban 2009-ben megrendezett kiállításán Tarkó képeit még a falfestészet dekoratív tulajdonsága határozta meg. Ahhoz képest legújabb festményein már expresszív és líraibb erényeket is megvillant. Tarkónak minden esélye megvan hozzá, hogy művészete majdan beilleszkedjék a vajdasági figurálistáknak abba az európai tájékozódású, súlyos létkérdéseket feszegető vonulatába, amelynek alapjait szinte kivétel nélkül magyar alkotók fektették le a 60-as, 70-es és 80-as években. Úgymint: Maurits Ferenc, Benes József, Kerekes László, Siflis András, Bada Tibor és drMáriás Béla. Tarkó lényegre törő, esszenciális piktúrát mondhat máris magáénak, amelynek kifejelete ugyan még nem igazából körvonalazódik, de annál sejthetőbb. Fiatal alkotóról van szó, nagy ígéretéről, aki akadémiai tanulmányait követően mindössze öt esztendő leforgása alatt erős alapokon álló opust teremtett. Ő már nem az egyre inkább fogyatkozó őshonos telepieket festi, mint elődei, ám figuráinak gazdag jellemrajzában a helyi színek is kitalinthatók.

Megrontás, 2010

